

Anotace rozsudku ze dne 28. října 2010 ve věci č. 1643/06 – Suda proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že v důsledku rozhodčí doložky ve smlouvě, kterou stěžovatel sám neuzavřel, avšak byl jí vázán, došlo k porušení stěžovatelova práva na soud zaručeného v článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl menšinovým akcionářem obchodní společnosti, která v roce 2003 rozhodla o svém zrušení bez likvidace a se svým hlavním akcionářem uzavřela smlouvu o převzetí jmění, jejíž součástí byla i rozhodčí doložka pro spory o peněžitém vypořádání akcií s menšinovými akcionáři. Takový postup tehdy umožňovalo ustanovení § 220k odst. 1 a § 220p odst. 4 obchodního zákoníku. Daný rozhodce byl zapsán na seznamu vedeném společností s ručením omezeným.

Stěžovatel přesto své finanční nároky v únoru 2004 uplatnil u Krajského soudu v Brně, který v dubnu 2004 řízení zastavil, neboť měl za to, že věc spadá do pravomoci rozhodců. Toto usnesení potvrdil v říjnu 2004 též Vrchní soud v Olomouci, který mj. podotkl, že právní základ pro pravomoc rozhodců nemusí spočívat jen v zákoně o rozhodčím řízení. Nápravu nezjednal svým usnesením z června 2005 ani Ústavní soud, podle něhož stěžovatel disponoval jiným prostředkem ochrany svých majetkových práv, a sice žalobou na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí jmění, přičemž v dané oblasti dále platí, že valná hromada společnosti rozhoduje na většinovém principu.

Předmětné ustanovení obchodního zákoníku bylo v roce 2008 zrušeno zákonem o přeměnách obchodních společností a družstev (zákon č. 125/2008 Sb.), když vláda sama vyjádřila o předchozí právní úpravě pochybnosti, přestože ji Ústavní soud neprohlásil za vadnou.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud připomenul, že článek 6 odst. 1 Úmluvy nebrání zřizování zvláštních rozhodčích soudů ani vzdání se práva na soud ve prospěch rozhodčího řízení, je-li svobodné, přípustné a jednoznačné. Dále poznamenal, že je třeba zásadně rozlišovat mezi obligatorním a dobrovolným rozhodčím řízením; v prvním případě je nezbytné, aby takový soud splňoval záruky článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud situaci v projednávané věci v podstatě vyhodnotil tak, že stěžovatel byl po neúspěchu své soudní žaloby nucen obrátit se na rozhodce, v jejichž rukou bylo rozhodnutí o jejich vlastní pravomoci, přičemž v případě kladného výsledku by dosáhl soudního přezkumu nanejvýše u procesních otázek, nikoli však u skutkových a hmotněprávních aspektů věci.

Podle Soudu by však rozhodčí řízení v dané věci nesplňovalo dva základní požadavky článku 6 odst. 1 Úmluvy, a sice požadavek „zákonného soudu“ (soudu zřízeného zákonem), přičemž tu odkázal *a contrario* na jiný případ týkající se rozhodčího soudu zřízeného zákonem (*Lithgow a ostatní proti Spojenému království*, č. 9006/80 a další, rozsudek pléna ze dne 8. července 1986), a požadavek na veřejné projednání věci, u něhož se účastníci shodovali, že by jeho splnění zaručeno nebylo.

Pokud jde o jiné prostředky ochrany, odkázal Soud na jiný rozsudek týkající se nedostatečné soudní ochrany menšinových akcionářů při vytěsňování (*Kohlhofer a Minarik proti České republice*, č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05, rozsudek ze dne 15. října 2009.).

Přestože Soud ani nezpochybnil legitimitu institutu vytěsňování (*squeeze out*), ani nehodnotil právní úpravu rozhodčího řízení jako takovou, poznamenal, že proces vytěsňování menšinových akcionářů musí být doprovázen potřebnými zárukami před jejich oloupením hlavním akcionářem.

Článek 6 odst. 1 Úmluvy tedy byl porušen.